

بسمه تعالی
درس ہفتم اقتصاد دہم چاپ ۱۳۹۹

تجارت بین الملل

گروہ اقتصاد استان زنجان
محمد حسین حسینی

نقشه راه و اهداف درس

- ۱- اطلاع درستی از موانع تجارت، از جمله انواع تحریم ها، کسب کنیم.
- ۲- به الگویی مطلوب برای رفع موانع تجارت بیندیشیم.

طرح مسئله

محصولات و کالاهایی که پیرامون ما هستند یا در یک کشور تولید می شوند و تک ملیتی هستند، و یا توسط چند کشور تولید می شوند و چندملیتی هستند. در این درس دربارهٔ بازیگر دیگری در میدان بازی اقتصاد سخن می گوئیم. آن بازیگر، شرکت ها و دولت هایی هستند که خارج از مرزهای ما زندگی می کنند، اما در زندگی اقتصادی ما اثر گذارند.

اهمیت تجارت با سایر کشورها

سه دلیل اصلی برای تجارت با سایر کشورها وجود دارد:

- ۱- یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها
- ۲- یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری
- ۳- تفاوت های اقلیمی و آب و هوایی

مزیت اقتصادی

مزیت اقتصادی در تولید یک محصول یعنی:

یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها و نیز یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری یا تفاوت های اقلیمی و آب و هوایی باعث می شود تولید یک محصول نسبت به محصولی دیگر "مقرون به صرفه تر" باشد.

مزیت اقتصادی دو نوع است:

۱- مزیت مطلق

۲- مزیت نسبی

۱- مزیت مطلق

مزیت مطلق یعنی اگر دو کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردار باشند، یکی از آنها بتواند در مقایسه با دیگری بیشترین مقدار محصول را تولید کند مثلاً:

اگر در شرایط مساوی، ایران ۶۰ واحد و برزیل ۴۰ واحد غذا تولید کند، ایران در تولید غذا مزیت مطلق دارد.

۲- مزیت نسبی

مزیت نسبی یعنی برتری یک کشور در تولید یک محصول در مقایسه با تولید محصول دیگر در همان کشور.

مثلاً“ اگر کنیا همه امکانات خود را بر تولید غذا متمرکز کند، می تواند ۲۰ واحد غذا، و اگر به پوشاک تخصیص دهد ۱۰ واحد پوشاک تولید کند. در این صورت کنیا در تولید غذا داری مزیت نسبی است. به عبارتی دیگر، هزینه فرصت تولید غذا در این کشور کمتر از هزینه فرصت تولید پوشاک است.

ضرورت رعایت مزیت مطلق و نسبی

اگر اصل مزیت های مطلق و نسبی رعایت نشود؛
اولاً از منابع و سرمایه ها به بهترین نحو ممکن استفاده نمی شود.
ثانیاً با تولید محصولات کمتر و بی کیفیت تر، رفاه جامعه کاهش می یابد.
صادرات کالاها به تولیدکنندگان اجازه می دهد تا محصولات خود را در بازارهای
بزرگ تری به فروش برسانند و همچنین به منظور رقابت با
تولیدکنندگان دیگر، به تلاش بیشتر برای تولید بهتر و کارآمد تر وادار شوند.

مزیت نسبی و هزینه فرصت

اگر لازم باشد ما بین انجام دو کار یکی از آنها انتخاب کنیم، بهترین انتخاب گزینه ای است که کمترین هزینه فرصت را برای ما داشته باشد. در این صورت ما در آن کار دارای مزیت نسبی هستیم. مثلاً“

اگر وکیل باشیم و ساعتی ۲۰۰ هزار تومان در آمد داشته باشیم و بخواهیم به جای استخدام یک منشی، کار منشی را هم انجام دهیم و ساعتی ۵۰ هزار تومان صرف جویی کنیم، ساعتی ۱۵۰ هزار تومان از دست می دهیم. در اینجا ما در کار منشی گری دارای مزیت نسبی نیستیم زیرا هزینه فرصت آن برای ما زیاد است. ما در وکالت مزیت نسبی داریم زیرا کمترین هزینه فرصت را برای ما دارد.

رویکرد دولت ها به تجارت بین الملل

دولت ها بر اساس آرمان ها و چشم اندازهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شان، با تجارت بین الملل یکسان برخورد نکرده اند:

۱- گاهی دولت ها برای حمایت از صنایع داخلی خود و کاهش وابستگی اقتصادی به کشورهای دیگر، **تعرفه** های گوناگونی بر واردات برخی از کالاها **وضع می کنند**.

۲- گاهی هم در جهت گسترش روابط اقتصادی شان با کشورهای دیگر دیدگاه های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند، پیمان های تجاری **وضع می کنند و تعرفه ها را کاهش می دهند**.

نمونه ای از رویکرد کشور ها به تجارت بین الملل

کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱ ، واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام می کرد.

در اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم، کشورهای آلمان و اروپای شرقی و ایالات متحده در جهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود، تعرفه های حمایتی متعددی بر کالاهای وارداتی وضع کردند.

کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضاء کردند. نفتا به معنی قرارداد تجارت آزاد آمریکای شمالی است.

خروج آمریکا از توافق آب و هوایی پاریس، توافق نامه آسیا پاسیفیک و توافق برجام مهم ترین موارد نقض پیمان های تجاری است که توسط آمریکا انجام شده است.

جنگ های تجاری و تحریم های اقتصادی

اقتصاد تک محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است؛ زیرا اقتصاد تک محصولی در مواقع بحرانی، امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها، مشکلات و تحریم ها را ندارد. در صورتی یک کشور می تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

الف) راه های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

ب) از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.

ج) با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

انتخاب بهینه

برای تعامل قدرتمند با دیگران، کشورها ناگزیرند میان بهره برداری از مزیت های موجود از سویی و خلق مزیت های جدید، در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی دست به **انتخاب بهینه** بزنند.

این انتخاب به عواملی مانند موقعیت رقبا و میزان اعتمادی که به آنها داریم، موقعیت صنایع داخلی، منابع و امکانات طبیعی و انسانی و نیز وضعیت بازار و قیمت ها بستگی دارد.

تحلیل کنید

- از نظر شما، با وجود موانع تجاری، بهترین الگوی تجارت اقتصادی با دنیا، دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- الگویی که در آن به مزیت‌های مطلق و نسبی توجه شود.
 - از تولید تک محصولی فاصله بگیرد.
 - به صنایع دانش‌بینان توجه بیشتری شود.
 - از روش‌های متنوع‌تری برای مبادله کالاها و خدمات استفاده شود. مثلاً "مبادله کالا بین دو کشور با استفاده از پول‌های ملی"